

Předkové choti Dr. Augusta Zátky - Strandlové

Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova

Strandlové, jež možno pokládat asi za nejstarší předky sprízněné s rodem Zátků a usedlé v Českých Budějovicích, vyskytují se ve farních matrikách budějovických již v 17. století: 1690 Václav Strandl a 1693 Anna Strandlová. Přímou linii příbuzenskou až k Dr. A. Zátkovi lze sledovat od Šebestiana Strandla; nejstarší zprávou o něm je prohlášení jeho a Salomeny Strandlové z 8. 2. 1725, týkající se kauce 1000 zl. na louku u krumlovské aleje.

Šebestián Strandl zastával patrně nějaký úřad, za nějž r. 1730 pobíral 100 zl. ročně, 2 kopy kaprů a půl kopy štik. Také při svém druhém sňatku s Helenou rozenou Codlovou (či Crdlovou) dcerou Václava Codla dne 17. května 1729 je označen v matrice¹ jako „senior plebis“ čili obecní starší, tedy muž nepochybně vážený. Podle matriky, která jej označuje za „vitriata“, byl by Šebestián Strandl sklenářem a snad se ani nedožil dlouhého věku, neboť ze 6. března 1752 jsou zachována poručnická akta chudých sirotků Vojtěcha a Marie Josefy Strandlových.

Vojtěch Strandl tehdy už dospíval; narodil se v Českých Budějovicích 19. dubna 1731 a 6. září 1753 žádal jako bez své viny chudý sirotek o úřednické místo. S tím však nelze dobře srovnat pozdější žádost Vojtěcha Strandla z roku 1773, v níž se dovolává už pětadvacetileté své služby. Jisto je, že když se oženil ve stáří 28 let dne 28. října 1759, podle matriky s Marií Terezií Staubingerovou, - správně však Schaubmeyerovou, tehdy byl již „contribuens scriba“, doslova snad kontribučním písařem, tedy finančním městským či státním úředníkem. Je zajímavé, že krátce před svatbou dali se Vojtěch i jeho nevěsta portrétovat, jak svědčí podpis malíře „Fentzl pinxit 1758“ na jejich obrazech.² Nevěsta Marie Terezie Schaubmeyerová byla dcerou vestiaria či justiarie Františka a Barbory Schaubmeyerových; že otec její patřil patrně k tehdejší budějovické honoraci, lze tušit aspoň z křestního jejího zápisu (nar. 25. srpna 1737), podle něhož jí za kmotry byli „praenobilis dominus Jindřich Sortori caesareus sedis praefectus“ a jeho choť Jana.³

Také Vojtěch Strandl neustrnul na hodnosti kontribučního písaře; roku 1777 představuje se v aktech jako policejní komisař, jenž dostává i deputátní pivo. Roku 1783 byl navržen za syndika a celou jeho kariéru osvětluje pak žádost z roku 1787, kde žádá o potvrzení, že byl v Budějovicích šest let hospodářským písařem, 14 let výběrčím daní, třičtvrtě roku městským rychtářem a 13 let radním a všechny tyto funkce řádně plnil.⁴ Také v úmrtní zápisu je Vojtěch Strandl označen jako městský radní. Zemřel 10. března 1812 v Č. Budějovicích čp. 367 raněn mrtvicí. Jeho choť následovala ho již 19. května 1813, skonavši na vodnatelnost.⁵

Nejvýznačnějším členem rodiny Strandlovy byl syn městského radního Vojtěcha Strandla a Marie Terezie **Vincenc Strandl**, jenž se narodil uprostřed sedmileté války v Českých Budějovicích 21. srpna 1760. Také on, vystudovav filosofii a pak práva, nastoupil ve čtyřadvaceti letech 29. ledna 1784 úřednickou dráhu. Při sňatku r. 1791 je zapsán jako „Sekretar der hiesigen Stadtmagistrat und Rechtsfreund“, později dosáhl nejvyšší hodnosti u budějovického soudu, totiž úřadu presidenta kriminálního soudu s titulem císařského rady, na němž si nemálo zakládá. V 55 letech byl coby policejní komisař jmenován 1. listopadu 1815 jako osvědčený a schopný úředník purkmistrem magistrátu města Českých Budějovic, což tehdy byla od dob císaře Josefa II. funkce jmenovaná, nevolená. V úředním posudku magistrátu, vydaném o Vincenci Strandlovi před jeho jmenováním 17. srpna 1815, vystaveno mu nejlepší vysvědčení (jako úředníku od r. 1784) a podotčeno též, že je znalý slovem i písmem českého jazyka.⁶

Do historie Č. Budějovic zapsal se purkmistr Vincenc Strandl dobře - na jeho paměť potomci označili ulici u české reálky, vedoucí kolmo na ulici Dra Augusta Zátky, ulicí Strandlovou (Strandlgasse, dnes Karla Weise, Pražské předměstí, pozn. red. RR). Památkou na jeho úřední činnost starostenskou v Budějovicích dodnes jsou Krumlovské aleje, které nechal vysázet. Marně se však r. 1828 bránil proti zboření městských hradeb a odstranění věže na konci Kanovnické ulice, která, jak sám uvedl do protokolu o schůzi městské rady 20. května 1828 - slouží k okrase města. V radě sice Strandl získal většinu, krajský úřad však rozhodl opačně a věž i s hradbami padla za oběť rostoucí frekvenci.

Krumlovské aleje vznikly zásluhou purkmistra Strandla počátkem 19. století. Pohlednice ze soukromé sbírky.

¹ Matr. cop. V., fol. 169.

² Olejové portréty v rodinné galerii Dr. V. Zátky.

³ Matr. bapt. X., 103, cop. VII., 71.

⁴ Všechny tyto doklady a žádosti jsou v archivu města Českých Budějovic.

⁵ Matr. def. VIII., fol. 262, 274.

⁶ Městský archiv v Českých Budějovicích

Konečně Strandl, jenž od mládí byl velkým přítelem divadla, nově postavil v letech 1817 - 1819 budějovickou divadelní budovu.⁷ Vincenc Strandl byl za své úřednické služby vyznamenán zlatou medailí, která se třpytí na jeho uniformě i na jeho portrétu - zřejmě si vážil svých hodností - a byl celým svým vystupováním nepochybně důstojným představitelem režimu.

Podle jeho pravnučky Jany Zátkové, vzpomínající zase ještě na vypravování své tety Josefíny, byl Vincenc Strandl sice aristokratem, avšak ve svém úřadě viděl především povinnost sloužit veřejnému zájmu a dobru. Jako purkmistr pokládal za svou povinnost být informován osobně o přáních, potřebách a stížnostech měšťanů. Proto si denně zval dva měšťany na večeři. Jeho sluha předtím nenápadně v jejich rodinách musel vyzvídat, co jídají zvláště rádi, aby je podle jejich chuti pohostil. A tu se častěji stávalo, že hostitel podle vkusu návštěvníků musel třebas několikrát po sobě mít k večeři táž jídla, obtížná jeho vysokému věku. Proto starý sluha pánovi, jehož oslovoval „Euer Gnaden“ šetrně domlouval, že nemá tak dbáti na to, co ti měšťané jedí rádi, nýbrž spíše na sebe, leč Strandl mu odpověděl: „Ty hloupý, což nevíš, že purkmistr je zde pro měšťany a že se tedy musí řídit jejich přáními?“⁸

Purkmistr Vincenc Strandl⁹ oženil se 18. ledna 1791 s Rosou Achatzovou, dcerou městského sudího a obecního staršího Václava Achatze¹⁰ a jeho ženy Marie Josefy. Nevěště bylo tehdy 21 let (narozena v Budějovicích 25. srpna 1770) a při svatbě byl svědkem tehdejší purkmistr František Doudlebský ze Sternecku. I to svědčí o vážnosti ženichově podobně jako jméno křtícího kněze skoro všech jeho dětí, jímž byl první českobudějovický biskup říšský hrabě Jan Prokop Schaaffgotsche. Rosa Strandlová zemřela 31. srpna 1829 v Českých Budějovicích č. 375/I. na ochrnutí plic.¹¹ Vincenc Strandl přežil svou choť ještě o 13 let, skonal 12. března 1842 v téže domě (Biskupská ulice č. 1). Pohřben byl na Staroměstském hřbitově při zdi na západní straně, kde dosud náhrobek se všemi úředními hodnostmi i dnem vstupu do státní služby označuje místo posledního odpočinku tohoto budějovického starosty. Byl jistě velmi zámožný, neboť vedle domu č. 375 v Biskupské ulici (č. 1) patřil mu patrně i dům č. 47 na Pražském předměstí.

Vincenc Strandl a Rosa Strandlová měli čtyři děti, dvě dcery a dva syny: Marii Josefu, Prokopa, Vincence a Kláru. Nejstarší z nich Marie Josefa se narodila 10. listopadu 1791 v Č. Budějovicích čp. 375 / 1¹² a provdala se za Františka Josefa Pachnera, rytíře z Eggendorfu, jež náhrobní nápis označuje jako příslušníka českých stavů (Landstand in Böhmen). Narodil se 16. listopadu 1753 a zemřel v 57 letech 18. února 1841 v Českých Budějovicích. Pohřben byl do hrobu, v němž našel věčný klid i jeho tchán Vincenc Strandl.

Zeť František Josef Pachner byl tedy o 7 let starší než tchán a o 38 let starší, než jeho druhá choť Josefina (tj. Marie Josefa roz. Strandlová), která ho přes jeho vysoké stáří přežila ještě o 27 let. Skonala teprve sešlostí věkem 23. května 1868 v domě č. 236 v Židovské ulici (Judengasse, dnes U Černé věže, pozn.red. RR). Pozdní manželství její s Pachnerem zůstalo už bezdětné. Tohoto Pachnera z Eggendorfu se týká asi nechvalná zmínka Augusta Sedláčka,¹³ že když koupil r. 1826 dvůr Kotkovský s hradištěm Maškovec u Kamenného újezda, vandalsky jej zničil, zdi rozmetal, kamení prodal a rum na své pole zavezl, r. 1838 pak prodal zase dvůr. František Josef Pachner v prvním svém manželství měl dvě dcery - Eleonoru, provdanou za lékaře Dra Friedricha Claudiho, zakladatele českobudějovické nemocnice, a Louisu, jež byla dvakrát provdána: v prvním manželství za důstojníka René de Laminet, rodem Francouze, a v druhém za svého švakra (bratra Dra Friedricha C.) Eduarda Claudiho, statkáře a později purkmistra českobudějovického.¹⁴

Pachnerovi byli velmi zámožní, patřily jim statky Poříčí u Boršova a Remlovy Dvory, kam se po prodeji Poříčí Vojtěchu Lannovi i přestěhovali. Mimo to měla Pachnerová ve Sterneckové ulici dům a malý dvůr na Pražském předměstí. O své pratetě Josefíně Pachnerové (tj. Marii Josefě roz. Strandlové) neteř Jana Zátková vyprávěla často s upřímnou láskou. Vzpomínek jí utkvělo jen málo, vždyť její prateta zemřela když Janě bylo 9 let, hlavně jak v krásném kočáře, taženém bělouši, s přemovaným sluhou na kozlíku přijížděla na svátek sv. Jana Nepomuckého do svých Remlových Dvorů. Tam byla a dosud je pěkná socha sv. Jana Nepomuckého, kterou Pachnerové věnoval Vojtěch Lanna jako klíčové při koupi velkostatku poříčského od jejího manžela Františka Josefa Pachnera. Koupě deskových statků Poříčí a Vrcov byla uskutečněna smlouvou z 22. listopadu 1840 za 59 000 zl.. K Poříčí patřil zámeček, dvůr, pivovar, tři domy, vedle pozemků a domu č. 47 ve Včelné. Ve Vrcově majetek tvořil les o 121 jitrech a pole.¹⁵ Poříčí roku 1854 zase už koupil Eduard Claudi. Více však věděla Jana Zátková asi od své matky, která byla touto tetou Josefínou Pachnerovou vychovávána po předčasné smrti své matky Kláry roz. Schusserové. Pachnerová také Remlovy Dvory darovala své neteři Johanně Schusserové, aby na nich pozdější její manžel Jindřich Klavík hospodařil. Na tuto „tetičku Pachnerovou“ má rodina Zátkova dosud památku v nemovitostech, totiž stavebních

⁷ Dr. M. Burian: Konce městských hradeb a bran v Č. Budějovicích. Jihočeské listy 1. 1. 1936 a o budově dnešního divadla tamtéž.

⁸ Rodinné zápisky Dra Vlast. Zátky.

⁹ Podobu jeho ve 35 - 46 letech zachycuje miniatura, ve věku 81 let pak zmíněný již portrét s medailí (charakteristický Strandlovým orlím nosem), podepsaný „J. Stanzl, 1841“ v Zátkově rodinné galerii.

¹⁰ Senior plebis et cassarius ad libros. Matr. cop. VII., 454.

¹¹ Data o ní matr. bapt. XIV., 52, def. X., 246.

¹² Matr. bapt. XV., 115.

¹³ Sedláček: Hradý, zámky a tvrže ..., III., s. 83

¹⁴ Na Staroměstském hřbitově jsou na rodinné hrobce Claudiů dvě desky, z nichž je patrné, že během čtyř měsíců vymřela celá Eleonořina rodina: 23. září 1842 sama Eleonora ve věku 32 let, 8. října 1842 Dr. Friedrich Claudi ve věku 34 let, a předtím 10. června 1842 jejich roční synáček Ludvík.

¹⁵ Ing. Th. Žákovec: Lanna. Příspěvek k dějinám hospodářského vývoje v Čechách a v Československu. Praha 1936, s. 39.

místech na Pražském předměstí, na rohu Zachariášovy a Klostermannovy ulice, které též Pachnerová věnovala své neteři Johanně Schusserové darovací listinou ze dne 7. / 27. prosince 1865 společně s domem čp. 236 v Českých Budějovicích ve vnitřním městě. V něm se později narodila Jana Klavíková, provdaná Zátková (v Židovské, později Sterneckově ulici - dnes U Černé věže, pozn.red. RR) a v něm Marie Josefa Pachnerová, roz. Strandlová (zv. Josefina) také zemřela. Každoročně v den jejího úmrtí (23. května) rozdávala rodina Zátkova dosud úroky z nadace, kterou založila ve prospěch chudých u Sv. Trojice na Pražském předměstí. Potomci rodu Pachnerova byli v Krumlově, kde r. 1861 prodal Pachner z Eggendorfu mlýn Spirovi na papírnu. Dědicem jména Vojtěcha Strandla byli mladší bratři Marie Josefy provdané Pachnerové - Prokop a Vincenc Strandl. První z nich, věkem ze čtyř sourozenců nejmladší, nadaný Prokop Strandl studoval práva ve Vídni, ale zemřel již před rokem 1842 na tyfus. Zachovala se po něm v rodině jen historka, že se v okamžiku své smrti zjevil - podle slibu v žertu daného - příteli Eduardu Claudimu. Starší bratr Vincenc Strandl se narodil r. 1800 a později vstoupil k pohraniční strážci, r. 1842 je uváděn jako její komisař a při své smrti jako c. k. oficiál finančního ředitelství v Praze. V Českých Budějovicích, Piaristická ulice č. 11 zemřel 8. prosince 1867 na ochrnutí plic, zanechávaje po sobě - patrně bezdětnou - vdovu Aloisii roz. Leblouvu.

S rodem Zátkovým spjati jsou Strandlové druhorozenou dcerou budějovického purkmistra Vincence Strandla Klárou, která se narodila 5. října 1798 v domě č. 47 na Pražském předměstí. **Klára Strandlová** se provdala dosti pozdě - 23. května 1830, až po smrti své matky Rosy rozené Achatzové (zemřelá r. 1829). Kláře bylo tehdy už 32 let a jejímu ženichovi, nadporučíku pěšího pluku č. 36 Josefu Schusserovi dokonce 40 let. Pocházel z důstojnické rodiny, jeho otec Jan byl setníkem 4. dělostřeleckého pluku, matka se jmenovala Magdalena, rozená Kirchnerová. Rodákem budějovickým Josef Schusser asi nebyl, svatba konala se v kostele na Dobré Vodě.¹⁶ Manželé naposled spolu bydleli v Hradci Králové, kde jeho choť Klára zemřela tuberkulosou plic již 26. března 1835 a pohřbena byla v Kuklenách. Smrt Kláry byla následkem narození druhorozené dcery Johanny - starší nazývala se po matce též Klára, matka přežila narození druhé dcery jen o 10 neděl. Ovdovělý Josef Schusser, jenž dokončil svou vojenskou kariéru jako major mapovacího oddělení, oženil se podruhé s Karolinou roz. Svobodovou, která pak zemřela marasmem v osmdesáti letech 21. května 1880 v Plzni v domě č. 108 na Štěpánském náměstí a pohřbena byla na hřbitově u sv. Mikuláše.¹⁷

Z prvního manželství Schusserova pocházeli i syn Josef a snad i Vincenc a Viktor Schusserové, do rodokmenu Zátkova však vstoupila druhá dcera z 1. manželství Schusserova s choť Klárou roz. Strandlovou, totiž **Johanna Schusserová**. Narodila se 8. ledna 1835 v Hradci Králové v kasárnách, kde se tehdy manželé Schusserovi nouzově ubytovali. Hned jako novorozeně byla převezena do Budějovic, kde se její výchovy ujala s láskou bezdětná a od r.1841 ovdovělá teta Josefa Pachnerová. Když Johanna dospěla, měla být její touha po vyšším vzdělání splněna pobytem v pensionátě pro důstojnické dcery ve Vídni, ale provdala se 5. září 1858 za Jindřicha Klavíka, čímž rodová linie Zátků přešla z rodokmenu Strandlova do rodiny Klavíkovy. Rod Strandlův v polovici 19. století mizí - patrně vymřel.¹⁸

Rodokmen roč. II, č. 2, 1947, ed. Karel Vyšín

¹⁶ Matr. bapt. XVI., 219, cop. IX., 59. Portrét J. Schussera z r. 1849 od schwarzenberského malíře Karla Ludoška Philippota de Senanget je v rodinné galerii Zátkově.

¹⁷ V téže domě v Plzni bydlel později bratr Jindřicha Klavíka August Klavík, zemřelý 20. 5. 1875.

¹⁸ 25. října 1866 je zaznamenána ještě smrt jinak neznámého Alberta Edle von Strandl, hejtmana v.v. (zemřelého 1812), choť Emilie von Sartoreus, dcera Walburga. Bydleli v Č. Budějovicích na Vídeňském předměstí čp. 141.